

Klimat- och näringslivsdepartementet
Naturmiljöenheten, Landmiljö
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Förslag till yttrande över förslag till nationell förteckning över invasiva främmande arter

Er beteckning: KN2023/03476

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Jönköpings län ser positivt på förslaget på lagstiftning och föreslagna arter till den nationella förteckningen.

Länsstyrelsen anger inte i detta yttrande förslag på ytterligare enskilda arter som bör ingå, men anser att den nationella förteckningen bör revideras regelbundet, exempelvis vart femte år, då det kommer att finnas behov att inkludera fler arter framöver.

Förslaget påverkar fastighetsägare eftersom fler arter blir förbjudna. Det ställer också krav på mer resurser till länsstyrelsen som tillsynsmyndighet både när det kommer till kommunikation och handläggning för att stötta fastighetsägare i deras åtgärdsarbete.

Länsstyrelsen behöver tillräckliga resurser för utrotnings- och hanteringsåtgärder i öppna vattensystem som enligt förslaget nu blir länsstyrelsens ansvar. Länsstyrelsen ser också ett större behov av samverkan med nationella ansvariga myndigheter, andra län och kommuner.

Länsstyrelsen ser behov av förtydliganden och justeringar i de föreslagna förändringarna i förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter. Särskilt gäller det Länsstyrelsens ansvar för utrotnings- och hanteringsåtgärder i öppna vattensystem. Begreppet öppna vattensystem behöver definieras.

Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens förslag till nationell förteckning samt tillhörande författningsändringar

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget på lagstiftning och föreslagna arter till den nationella förteckningen. Förslaget reglerar flera arter som har negativa effekter på ekosystemet och ligger i linje både med arbetet med Agenda 2030 och miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv.

Länsstyrelsen ser positivt på att förändringar i förordningen för invasiva främmande arter förtydligar att en art antingen ska omfattas av utrotnings- eller hanteringsåtgärder, och att risken för att en art hamnar i en "gråzon" därmed tas bort.

Den nationella förteckningen bör vara ett levande dokument som revideras regelbundet eller vid behov. Det finns många arter på risklistan och arbetet med att riskbedöma ytterligare främmande arter pågår och beräknas vara klart under 2024. Det kommer ständigt in nya invasiva främmande arter till Sverige, och redan inkomna arter som inte anses invasiva idag kan börja att få invasiva tendenser i framtiden. Tidiga utrotningsåtgärder är viktiga för att hindra etablering av nya arter.

Förslaget påverkar enskilda fastighetsägare eftersom fler arter blir förbjudna. Det ställer krav på länsstyrelsen som tillsynsmyndighet när det kommer till kommunikation och handläggning för att stötta fastighetsägare i deras åtgärdsarbete. Länsstyrelsen behöver tillräckliga resurser för utrotnings- och hanteringsåtgärder i de fall länsstyrelsen är ansvarig myndighet. Länens behov av samverkan för att åtgärder ska vara effektiva ökar med fler förbjudna arter.

Hanteringsprogram behöver tas fram skyndsamt för att hanteringen av dessa arter ska kunna ske på ett effektivt sätt. Länsstyrelsen ser också ett behov av ökad vägledning inklusive kommunikationsstöd från Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket. Till exempel avseende tillsyn på e-handel som sker både nationellt och internationellt. På samma sätt kommer vägledning från Länsstyrelsen efterfrågas av kommunerna.

En konsekvens av förslaget är att arter som funnits länge på en plats nu blir förbjudna. När de förekommer i stora populationer eller i komplicerade miljöer medför det stora kostnader. Det finns exempel på arter vi kan utrota på nationell basis, men där vissa bestånd är orimligt dyra att åtgärda för enskilda och riskerar därför att aldrig genomföras. Det bör därför finnas möjlighet att göra en rimlighetsbedömning av hur stora kostnader en fastighetsägare eller nyttjanderättshavare kan belastas med avseende hanterings- och utrotningsåtgärder. Det behövs ett tydligt regelverk för när staten kan gå in och ta över både ansvaret och kostnaderna för åtgärderna.

Begreppen öppet eller öppna vattensystem, vatten som ingår i ett öppet system och anlagda vatten (t ex trädgårdsdammar) är centrala i förslaget och måste därför definieras. Definitionen av vattentyp blir avgörande för var ansvaret för hanterings- och utrotningsåtgärder hamnar.

Avfall och massor

Arterna upptagna på den nationella listan behöver även finnas med i Avfallsförordningen 3 kap 1§. Idag är EU-listade arter och parkslide upptagna i den. Detta krävs för att det ska gå att genomföra tillsyn och ställa krav inom avfallshantering för arter på den nationella listan.

Förutom att transport av massor innehållande växtdelar av arter på en nationell förteckning föreslås bli förbjudet ser Länsstyrelsen också ett behov av tydligare nationella regler och vägledningar kring hur massor och avfall som innehåller reglerade arter ska hanteras.

1. Havs- och vattenmyndighetens och Naturvårdsverkets författningsförslag

1.2. Förordning om ändring i förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter

§ 31. Länsstyrelsen föreslås ansvara för utrotningsåtgärder inom vatten som ingår i ett öppet vattensystem samt i vatten som inte tillhör en fastighet. Det är bra att Länsstyrelsen får mandat att genomföra åtgärder i vatten. Begreppet öppet vattensystem behöver dock definieras.

36a § 2 pkt. I de fall en åtgärd till hög kostnad för en enskild är motiverad på grund av stora fördelar, men bli orimligt dyr för den

enskilde. Förslaget ger inte utrymme för bedömning av om kostnaden för utrotningsåtgärden är rimlig för en enskild fastighetsägare eller nyttjanderättshavare.

42 §: Länsstyrelsen föreslås ansvara för hanteringsåtgärder inom vatten som ingår i ett öppet vattensystem samt i vatten som inte tillhör en fastighet. Det är bra att Länsstyrelsen får mandat att genomföra åtgärder i vatten. Begreppet öppet vattensystem behöver definieras.

Bilaga Nationell förteckning över invasiva främmande arter av medlemstatsbetydelse för Sverige

Länsstyrelsens detaljsynpunkter på arter och föreslagna bestämmelser om dessa finns i Naturvårdsverkets respektive Havs- och vattenmyndighetens förslag till nationell förteckning.

Naturvårdsverkets förslag till nationell förteckning över landlevande invasiva främmande arter

Allmänna synpunkter

SPS-avtalet behöver förklaras första gången det nämns i texten, på sidan 1. Förklaringen kommer sedan på sidan 19.

2. Regleringen art för art

2.2. Jättesliden: parkslide, jätteslide och hybridslide

Länsstyrelsen ser positivt på att det som huvudregel inte är krav på att markägare ska ta bort befintliga bestånd eftersom det än så länge saknas bra metoder såvida inte bestånd riskerar att sprida sig.

Eftersom effektiva metoder saknas delar inte Länsstyrelsen Naturvårdsverkets uppfattning om att alltid utrota bestånd av jättesliden som växer längs vatten, gång-, cykel-, bil- eller järnväg. Det bör istället regleras i hanteringsprogrammet efter att verkningsfulla metoder utvecklats, då åtgärder i dagsläget kan göra betydligt mer skada än nytta.

2.3. Vresros

Länsstyrelsen efterfrågar förtydliganden gällande regleringen av vresros, särskilt kopplat till handeln. Eftersom det finns en stor mängd sorter inom den så kallade *rugosa*-gruppen av rosor, som är

hybrider av olika grad med *Rosa rugosa*, behöver det klargöras om samtliga eller vissa hybrider omfattas av regleringen eller ej. Variationen inom *rugosa*-gruppen är stor, och många sorter har nedsatt fertilitet och spridningsförmåga och har inte ett invasivt beteende. Det finns dock skillnader både i spridningsbenägenhet och osäkerhet kring sortäkthet över tid.

2.4. Kaukasiskt fetblad och sibiriskt fetblad

Länsstyrelsen ser utmaningar med att sedum- och vegetationstak innehållande arterna får fortsätta säljas och anläggas under ytterligare tre års tid, då det kan innebära ytterligare spridning av arterna i naturen. Det är av stor vikt att konsumenter informeras om lagstiftningen och att de kan behöva lägga resurser på att bekämpa arterna om de sprider sig från taken till deras omgivande marker. Det kan även drabba grannfastigheter. Det bör även utredas om staten i stället kan ersätta producenter och återförsäljare för dessa lager, och destruera dem. Alternativt tillåts sälja av dem på ett lagligt sätt.

Länsstyrelsen anser att det bör tydliggöras att fastighetsägare med gröna tak där dessa växter ingår har ansvar för att växterna inte sprider sig från de gröna taken, även om de tillåts växa där.

2.6. Spärroxbär

Spärroxbär är en trädgårdsväxt som troligen är underrapporterad i Jönköpings län. Länsstyrelsen anser att förbudet bör omfatta hela landet. Den bör då heller inte undantas från förbudet mot införsel. Ett hanteringsprogram kan peka ut var i landet och/eller i vilka biotoper arten ska utrotas. Till exempel på Öland och Gotland.

3. Konsekvensutredning

Vi kan redan nu konstatera att för de arter som finns på EU-listan blir utrotningskostnaderna i vissa fall orimliga för enskilda fastighetsägare. Detta kommer även gälla flera arter på den föreslagna nationella listan.

Länsstyrelsen ser att det i kommande hanteringsprogram bör finnas tydliga riktlinjer för hur områden och åtgärder ska prioriteras, dels för att ge stöd i tillsynsutövningen, dels för att underlätta kommunikation med enskilda om varför olika marker hanteras olika. Detta är viktigt för att upprätthålla legitimiteten för lagstiftningen.

För kommunerna anges det som avgörande med stöttning från länsstyrelserna, särskilt i fråga om lämpliga åtgärder. Länsstyrelsen vill här särskilt påpeka att för att Länsstyrelsen ska kunna ge kommunerna en god stöttning behöver Länsstyrelsen i sin tur motsvarande stöttning från Naturvårdsverket.

Havs- och vattenmyndighetens förslag till nationell förteckning över vattenlevande invasiva främmande arter

1. Urvalet av de vattenlevande arterna

Jönköping är ett inlandslän och ännu har inte så många av de föreslagna vattenlevande arterna etablerats här. Vattenpest och sjögull finns dock i flera vattensystem i länet och hanteringsprogram för dessa välkomnas av Länsstyrelsen.

2. Regleringen art för art

Vattenpest

Länsstyrelsen välkomnar att vattenpest bör omfattas av hanteringsåtgärder. De bör vara samordnade med hantering av smal vattenpest (*Elodea nuttallii*) och till lämpliga delar samordnat med hanteringsåtgärderna för sjögull.

Sjögull

Länsstyrelsen välkomnar att sjögull bör omfattas av hanteringsåtgärder. De bör till lämpliga delar vara samordnade med hantering av smal vattenpest och vattenpest.

3. Konsekvensutredning

Med ansvaret för åtgärder i öppna vattensystem följer ett större behov av vägledning från Havs- och vattenmyndigheten.

Det kommer att bli ökade kostnader för bekämpning med hjälp av statliga bidrag för aktörer som i dagsläget kan använda dessa.

Vi delar Havs- och vattenmyndighetens uppfattning att för de arter som bekämpas med hjälp av LOVA-medel idag, framförallt sjögull, behöver nya finansieringssätt tas fram. Detta eftersom LOVA inte får användas för att uppnå lagkrav. Kommunerna har hittills varit en

viktig utförare och samarbetspartner vid åtgärder finansierade av LOVA. Det är nödvändigt att även fortsättningsvis möjliggöra finansiering till kommuner för att åtgärdsarbetet ska vara effektivt.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Brittis Bentzler med handläggare vatten Maria Carlsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också handläggare Yvonne Liliegren, enhetscheferna Henrick Blank och Tobias Haag, avdelningschef Gustav Enander och länsråd Johan Löwenadler Davidsson medverkat.

Kopia till: kn.registrator@regeringskansliet.se